

Zelfstandig of begeleid naar school?

Beleving van verkeersonveiligheid door ouders van basisschoolleerlingen

Auteur

Tamara Hoekstra
Jolieke Mesken
Willem Vlakveld

Stichting Wetenschappelijk
Onderzoek
Verkeersveiligheid SWOV

Keywords

- Subjectieve verkeersonveiligheid
- Beleving van verkeersonveiligheid
- Schoolomgeving

Doel onderzoek

Hoewel subjectieve onveiligheid in toenemende mate in de belangstelling van beleidsmakers staat, is er nog relatief weinig bekend over de oorzaken en gevolgen ervan.

Daarom is in dit onderzoek gekeken naar de manier waarop de beleving van verkeersonveiligheid tot stand komt bij een specifieke groep, namelijk bij ouders van basisschoolleerlingen. Daarnaast is gekeken naar de invloed van de beleving van verkeersonveiligheid op de mobiliteitskeuzen van die ouders voor hun schoolgaande kinderen.

Het onderzoek

Wanneer zijn ouders meer of minder geneigd om hun kind zelfstandig naar school te laten gaan? De SWOV heeft gekeken naar het effect van objectieve, cijfermatige informatie over de schoolomgeving, de meningen van andere ouders, en eventuele aangekondigde maatregelen. De resultaten van dit onderzoek bieden inzicht in het ontstaan van subjectieve onveiligheid en de invloed ervan op de keuzes die ouders maken voor de vervoerswijze van hun kinderen.

Methode

Oorzaken

In dit onderzoek kregen ouders van kinderen van 6 tot 10 jaar oud verschillende soorten informatie over een fictieve schoolomgeving:

- Objectieve, cijfermatige informatie verstrekt door de lokale overheid (veilig/onveilig/geen informatie)
- Subjectieve informatie in de vorm een krantenartikel (zie krantenbericht hiernaast) met daarin de meningen van ouders en kinderen uit de buurt (veilig/onveilig)
- Eventuele informatie over extra maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid

Omdat uit eerder onderzoek is gebleken dat de leeftijd van het kind een grote rol speelt in dergelijke keuze, werd ouders gevraagd om zich voor te stellen wat ze zouden doen als hun eigen kind 8 jaar oud was.

Gevolgen

Na het lezen van de achtergrondinformatie, werd ouders gevraagd om aan te geven hoe zij hun kind in de omschreven situatie naar school zouden laten gaan. Daarnaast werd gevraagd naar de mate waarin de ouders de fictieve schoolomgeving als onveilig zagen en hoe groot zij de kans inschatten op een ongeval voor zichzelf, hun kind en een "gemiddelde" ouder en kind.

Metten van verkeersonveiligheid

Zelfgerapporteerde beleving van verkeersonveiligheid kan een vertekend beeld schetsen: zo kan het gaan om rationalisaties achteraf, of wordt de beleving ervan juist veroorzaakt door er expliciet naar te vragen.

In dit onderzoek kregen deelnemers daarom ook een associatietoets voorgelegd waarmee op impliciete, indirecte wijze werd getracht om gevoelens van onveiligheid te meten. Deze taak bestond uit een zogeheten woordzoeker, waar deelnemers gedurende 30 seconden naar keken. Vervolgens kregen zij een lijst met woordparen te zien.

Een deel van deze woordparen bestond uit één woord dat een associatie heeft met verkeersonveiligheid en één neutraal woord. Deelnemers werd gevraagd om van elk woordpaar aan te geven welk van de twee woorden zij in de woordzoeker hadden gezien. In werkelijkheid kwam geen van de woorden voor in de woordzoeker.

Het idee achter deze methode was dat woorden die met verkeersonveiligheid te maken hebben, cognitief "toegankelijker" zijn wanneer het concept verkeersveiligheid is "geactiveerd": mensen die meer verkeersonveiligheid beleven, zouden derhalve vaker voor woorden kiezen die iets met verkeersonveiligheid te maken hebben dan mensen die dit in mindere mate beleven. Het aantal keren dat werd gekozen voor een woord met een associatie met verkeersonveiligheid, werd daarom gezien als impliciete maat voor beleving van verkeersonveiligheid.

Tevreden ouders: "Het gaat de goede kant op!"

- Van onze verslaggever -

Zo eens in de zoveel tijd laat de discussie weer op: de verkeersveiligheid van Lonkervort. Vandaag staat de Bloemenbuurt in de belangstelling. Deze kinderrijke wijk in Lonkervort wordt gekenmerkt door het grote aantal scholen.

Ondanks het drukke autoverkeer zijn er nu prima routes om je kind naar school te brengen. Zo zegt Annika de Bruijn, moeder van Amber (9): "Eerder overwoog ik wel om Amber, ook als ze wat ouder is, met de auto naar school te blijven brengen. Maar de laatste tijd is het hier zo veilig geworden, dat ik haar straks alleen laat fietsen. Ze rijden hier rustig genoeg."

Peter Wittenberg, vader van Gijs (9) beaamt dit. Hij vertelt: "Laatst bracht ik Gijs naar school. Toen we wilden oversteken richting het schoolplein, kwam er net een auto aangereden. Deze minderde duidelijk vaart, en hoewel we geen voorrang hadden, liet hij ons wel voorgaan. Wat dat betreft is de mentaliteit hier zeker verbeterd."

Ook de kinderen zelf vinden de route tussen school en huis veilig. Wesley (8): "Ik vind het leuk om zelf te fietsen. Er zijn veel auto's en brommers en zo maar ze kijken goed uit."

Wethouder Merkens geeft desgevraagd aan dat er in Lonkervort sinds vorig jaar extra maatregelen zijn ingezet om de verkeersveiligheid te bevorderen, met name in de omgeving van scholen. Zo wordt door de politie regelmatig gecontroleerd op snelheids- en parkeerovertredingen. Tevens zijn er rond de begin- en eindtijden van scholen klaar-overs aanwezig, om de kinderen te helpen oversteken.

Bericht uit de Lonkervort krant

C S P E L L I N G M F M K M X E T B E D O L V E N W O H I E
I O D G O L F E N W T C U T I P X E V S L H G X G B J U D N
B V P T R R M E D N G A L A N T J D I E J V G L B K Y T Y I
R N E Z M F E D A O M L R A S P E N Q Y R U H V U A P P E L
E B T R E B F R F B R N M B E W A R E N O B F L R I R Z M F
D E R R H T K H X R U T I G E Z I C H T P N I F T U K R K B
E D O Y M O T O M S S G E Y X S B L R O I W G N E V C T L O
L E E G S J O E C T P N R P W A E E C P T I K E D R H W T
Y E P T L W A R N O B L R S M T A O W J M I Z U A I D F T E
K S R E E K N I P E O K C C S O L N V E G Z D O I C N H H R
K D A G U L G Z M L E K O H F N D E V E R Z W X E P H G I H
K V C E R H V E B G N P L E H J E C A R E R O M T I T C A
Y J H N V G M I P G E L A E N A J F L L R V N A E D O V S M
K W T R E E K L V R N E N F M N W X O J U I O G Z L R Q P B
E R L A R V K S X A A Z D U O D K Q O R G S N L E E H K L M
W J K Y E E R R P U W A F S E I A U R V S E T G L U N S K D
X R I M N N E B O W J N H J R G S R J C E K B E Q Y R M T F
F U S K I N D X H M S T L N K E T T M F G R A A N G J Q H E
M I J U G U L Q W K T I Z D R A N D U X S E D K A B O D I C
D T K Z I M Y A S O A C C R F A N J E R T Z R V R S R X O
A U A L N O E J N M L O Z D G E D S Z Q J M Y O E B Z Y C M
G V A A G Q A E M G E D O E E O I R C B F D R K N V Y B W P
E E L J P G I P R U N E O W W M C G O H B B T O W D E W U U
L J D B L A U W P G D R M L A Q A G E O A B E R Z K B N R T
Y Z G A B V A D E R B A K B A Y W A W N M A O T X C U J J E
K H A G C L E U F H L N F L D Z M D T N Q U L K U A P K W R
S R M N H H O P V O Y G L G S I T U C Z N H I L S Q E N I B
H X V J G S T P D N K R M Y B E G R O T I N G F S E O W R S
J U D H H S L E J D O H H T U C I M Z R M R N H E L N F T C
P T X J D B L U V H A R I N G B L Z U O L P E Z S T R E E K

De woordzoeker

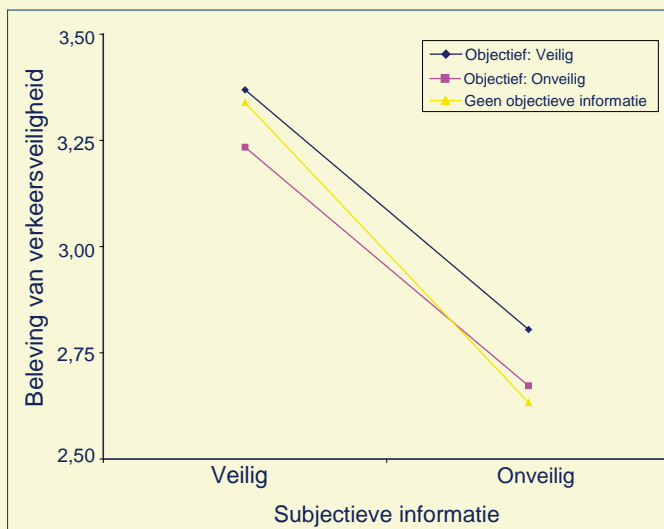
Resultaten

Oorzaken

De zelfgerapporteerde beleving van verkeersveiligheid werd met name beïnvloed door de subjectieve informatie over de fictieve schoolomgeving, ongeacht de aard van de objectieve informatie (zie grafiek). Dit gold ook voor de inschatting van de ongevalskansen.

Zelfgerapporteerde beleving van verkeersveiligheid bleek bovendien samen te hangen met ingeschatte ongevalskansen: naarmate men minder verkeersveiligheid beleefde, schatte men de ongevalskansen hoger in. Dit gold met name voor de ongevalskansen van het eigen en gemiddelde kind.

Ten slotte bleken ongevalskansen onder bepaalde omstandigheden (in de subjectief 'veilige' scenario's) juist hoger te worden ingeschat als melding wordt gemaakt van extra maatregelen die zijn genomen om de verkeersveiligheid te verbeteren.

Effect van subjectieve vs. objectieve informatie op de gerapporteerde beleving van verkeersveiligheid

Gevolgen

De meeste ouders (79%) wilden hun kind in de fictieve situatie het liefst naar school begeleiden. Deze keuze werd beïnvloed door met name subjectieve informatie: ouders waren minder geneigd hun kinderen zelfstandig naar school te laten gaan na het lezen van onveilige subjectieve informatie dan na het lezen van onveilige objectieve informatie. Dit effect bleek af te hangen van de mate waarmee ouders de fictieve omgeving als verkeersonveilig beleefden.

Metten van verkeersonveiligheid

Alle deelnemers kozen significant vaker voor een woord met een associatie met verkeersonveiligheid dan voor een neutraal woord. Dit effect bleek niet af te hangen van de aard (subjectief, objectief, extra maatregelen) noch de waarde (veilig/onveilig) van de aangeboden informatie.

Conclusies

De resultaten van dit onderzoek bieden inzicht in het ontstaan van subjectieve onveiligheid en de invloed ervan op de keuzes die ouders maken voor de vervoerswijze van hun kinderen.

- Subjectieve informatie is van grote invloed op de beleving van verkeersonveiligheid en op de inschatting van ongevalskansen.
- Objectieve informatie en informatie over maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid hebben een beduidend kleiner effect op de beleving van verkeersonveiligheid. Onder bepaalde omstandigheden heeft informatie over getroffen maatregelen zelfs een averechts effect.
- Het aanbieden van 'onveilige' subjectieve informatie heeft alleen invloed op mobiliteitskeuzes als die informatie ook leidt tot de daadwerkelijke beleving van verkeersonveiligheid.
- Zelfgerapporteerde beleving van verkeersonveiligheid en ingeschatte ongevalskansen lijken verschillende constructen te meten, die allen belangrijk zijn in onderzoek naar subjectieve verkeersonveiligheid.
- De impliciete maat voor het meten van verkeersonveiligheid dient verder ontwikkeld te worden om onderscheid te kunnen maken in de mate waarin men verkeersonveiligheid beleefd.

Rapport

Hoekstra, A.T.G., Mesken, J., Vlakveld, W. (2010). *Zelfstandig of begeleid naar school: Beleving van verkeersonveiligheid door ouders van basisschoolleerlingen*. Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV, Leidschendam. [te verschijnen]